

ШАПОВАЛ

Людмила Петрівна
shapoval26@meta.ua

УДК 658.14/.17.001.5"73":658.016.7

СВЯТЕЦЬ М.Є.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО
МОНІТОРИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІFORMATION OF THE SYSTEM OF
ANTICRISM FINANCIAL MONITORING AT
THE ENTERPRISEк. е. н., доцент,
Кременчуцький
національний університет
ім. М. Остроградськогомагістр, Кременчуцький
національний університет ім.
М. Остроградського

У статті запропоновано формування системи антикризового фінансового моніторингу на основі системного підходу, визначено її складові елементи та алгоритм побудови, обґрунтовано особливості її впровадження на підприємстві.

В статье предложено формирование системы антикризисного финансового мониторинга на основе системного подхода, определены ее составляющие элементы и алгоритм построения, обоснованы особенности ее внедрения на предприятии.

The article proposes the formation of a system of anti-crisis financial monitoring on the basis of the system approach, its constituent elements and the algorithm of construction are defined, the peculiarities of its introduction at the enterprise.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, антикризове управління, підприємство, фінансові показники

Ключевые слова: финансовый мониторинг, антикризисное управления, предприятие, финансовые показатели

Keywords: finest monitoring, anchor management, enterprise, financial performance

ВСТУП

Сучасний економічний стан більшості українських підприємств різних форм власності характеризується високим рівнем загроз та фінансових ризиків, що ускладнюють ефективність його функціонування в умовах економічної нестабільності. За цих умов результати діяльності будь-якого підприємства зазнають суттєвих коливань, що ускладнює проведення повноцінної антикризової політики, зокрема щодо оздоровлення підприємств. Тому особливої уваги набуває проблема розробки стратегії антикризового фінансового управління підприємством. Дослідження із зазначеної проблематики містять праці таких вчених, як: Берізка В.М., Волошина К.А., Забродський В.А., Комірна В.В., Клименко А.О., Мец В.О., Олексюк О.С., Сачок В.Л., Штефан Л.Б. та інших. Але слід зазначити, що розв'язок проблеми ще не набув закінченого вигляду.

МЕТОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ є узагальнення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування системи антикризового фінансового моніторингу.

РЕЗУЛЬТАТИ

В наукових публікаціях з метою зменшення ймовірності банкрутства визначають певні моделі: модель антикризового управління на засадах контролінгу, модель антикризового управління на засадах фінансової санації, модель інноваційного антикризового управління, фінансовий моніторинг.

Для підвищення ефективності реалізації внутрішнього контролю фінансової стабілізації підприємства

пропонується впровадити керуючу систему фінансового моніторингу.

Фінансовий моніторинг являє собою широкий комплекс заходів організаційного, методичного й управлінського характеру. Тобто організація фінансового моніторингу пов'язана з визначенням і вибором оптимального поєднання різноманітних форм, видів моніторингу, з урахуванням особливостей конкретної ситуації.

Організація системи антикризового моніторингу передбачає систематизацію завдань:

- конкретизація мети, змісту і напрямів економічного аналізу та прогнозування зміни вартості підприємства;
- вибір та обґрунтування методів оцінки гудвілу і власного капіталу;
- розробка системи показників, що відповідають вимогам аналізу вартості підприємства;
- розробка програмних продуктів, що забезпечують розрахунок економічних показників;
- систематизація та обробка одержаних показників;
- регулярна підготовка статистичних та аналітичних матеріалів для прийняття управлінських рішень та регулярне коригування поточних управлінських рішень.

Виходячи із завдань фінансового моніторингу, можна виділити наступні його функції:

- інформаційна – полягає у забезпеченні керівництва інформацією щодо перебігу процесів на підприємстві;
- аналітична – ведення спостереження за змінами економічних даних, їх оцінка та аналіз за допомогою

системи показників;

- діагностична – розпізнавання сигналів негативних факторів які загрожують фінансовому стану підприємства;

- контролююча – встановлення ступеню відповідності фінансових показників підприємства за звітний період цільовим параметрам);

- прогностична – використання ймовірнісних принципів задля формування прогнозів про майбутній стан підприємства).

На рис. 1 представлено алгоритм реалізації системи антикризового фінансового моніторингу на підприємстві, який представляє послідовність виконання певних етапів.

Рис. 1 Алгоритм побудови системи антикризового фінансового моніторингу на підприємстві

Ендогенні чинники підприємницької діяльності:

- рівень підприємства: збір даних про стан підприємницької діяльності, виробництва, маркетингу;

- рівень підрозділів: фіксація параметрів про закупівлі, розмір запасів та спожитих ресурсів, продуктивність виробництва.

Це дозволить управлінцям створювати відповідну реальним умовам аналітичну картину та здійснити оцінку негативних змін.

Під час виконання другого етапу проводиться диференціація отриманих фінансових показників за відповідними періодами спостереження (оперативним, поточним та стратегічним). До показників річного періоду спостереження (стратегічного) можна віднести коефіцієнти рентабельності, середньозважену вартість капіталу, темпи зростання чистого грошового потоку.

Третій етап передбачає формування висновків за результатами фінансового моніторингу, оцінювання розмірів відхилень фактичних показників від планових та виявлення причин таких відхилень.

Розглянемо детальніше етапи алгоритму реалізації системи антикризового фінансового моніторингу на підприємстві.

Перший етап формування системи фінансового моніторингу на підприємстві пов'язаний із розробкою системи інформаційного забезпечення, що передбачатиме наявність інформаційних показників фінансового стану як наслідку взаємодії екзо- та ендогенних чинників підприємницької діяльності.

Екзогенний чинник підприємницької діяльності:

- рівень економіки: зосередження уваги на кредитних та податкових ставках, прожитковому мінімуму, курсах валют, курсах акцій, показниках рівня виробництва у межах країни та регіону.

На четвертому етапі здійснюється створення звітних фінансових документів підприємства, які відображають числові параметри відхилень, висвітлюють їх чинники та фіксують відповідальних за їх появу осіб.

Останній етап побудови системи антикризового фінансового моніторингу підприємницької діяльності пов'язаний із реалізацією основної його мети.

Реалізація даних етапів передбачає розробку системи антикризового фінансового моніторингу, яка базується на застосуванні системного підходу. Особливістю системного підходу є дослідження будь-якого об'єкта як складної цілісної системи.

Системний підхід неможливий без органічної єдності аналізу і синтезу. Синтез дозволяє розглядати антикризовий фінансовий моніторинг як єдину систему. З точки зору аналізу, як методу наукового пізнання, антикризовий фінансовий моніторинг являє собою сукупність підсистем і елементів, які можуть розглядатися окремо (рис. 2).

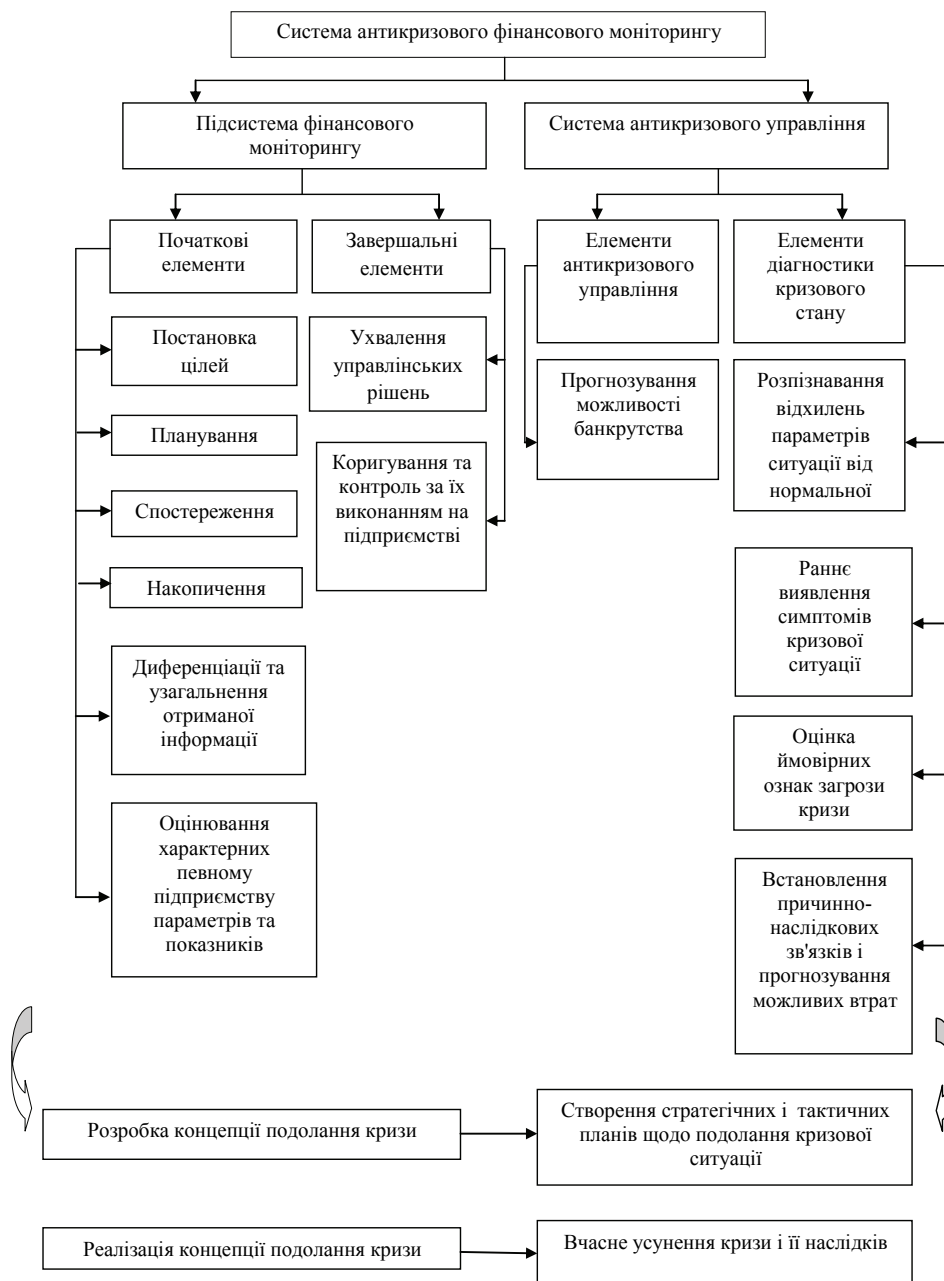

Рис. 2 Формування системи антикризового фінансового моніторингу на підприємстві

1. Усі підрозділи підприємства повинні обов'язково брати участь у здійсненні моніторингу, а керівний склад підприємства має забезпечувати наявність конфіденційної та достовірної інформації. Частота проведення моніторингу на підприємстві встановлюється його керівництвом та залежить від чутливості підприємства від зовнішніх факторів, ділової активності підприємства і його фінансового стану.

2. Окрім того, фінансовий моніторинг усіх його підрозділів є такою ж необхідною процедурою як у випадку, коли підприємство націлене на диверсифікаційне зростання та розширення видів своєї діяльності, так і у випадку скорочення виробництва, так як це спричиняє організаційні зміни на підприємстві.

3. Таким чином, система моніторингу підприємства створює «підґрунтя» задля попередження невід-

повідностей у його діяльності, тим самим допомагає підвищити ефективність стратегічного планування.

Після завершення проведення моніторингу, формування висновків та складання фінансових звітів про стан підприємства не виключається можливість здійснення повторного моніторингу, при цьому умовно змінивши деякі вихідні параметри, не змінюючи загальної тенденції. За результатами такого умовно-повторного моніторингу керівництво підприємства зможе опрацювати різні показники і варіанти розгортання виробничих ситуацій та приймати рішення відповідно до умов, що є близькими до реальних.

Таким чином, інформація, отримана в процесі антикризового фінансового моніторингу, є підставою для формування й прийняття управлінських рішень. При проведенні фінансового моніторингу виникає необхідність отримання інформації стосовно різних

об'єктів в цілому і окремих його складових (співвідношення системи і частин системи).

Формування системи антикризового фінансового моніторингу вимагає врахування специфіки діяльності та індивідуальності системи управління кожного окремого підприємства. Через особливості діяльності кожного підприємства способи проведення фінансового моніторингу можуть відрізнятися. Тому саме фінансовий моніторинг дає змогу будь-якому підприємству оперативного реагувати на коливання параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища, сприяє якісному оцінюванню можливостей підприємства, підвищенню ефективності його діяльності, дозволяє регулювати розмір і структуру капіталу, фінансові ресурси, управляти позицією на ринку та користуватися конкурентними перевагами задля забезпечення безпечного функціонування усіх підрозділів.

ВИСНОВКИ

Таким чином можна зазначити, що формування системи антикризового фінансового моніторингу на підприємстві дозволить:

- функціонування системи антикризового фінансового моніторингу допомагає здійснити характеристику ситуації на підприємстві у кількісному вимірі, оцінити його фінансовий стан, виявити причини виникнення негативних тенденцій, провести аналіз негативних факторів і загроз що можуть вплинути на підприємство;

- за допомогою здійснення фінансового моніторингу стає можливим виявлення і усунення «вузьких місць» підприємства. Такі «вузькі місця» визначаються за результатами отриманих даних обліку, аналізу та контролю. Так підприємство зможе орієнтуватися на створення системи планування, збору інформації про ресурсовіддачу, а керівництво зможе перейти до прийняття управлінських рішень;

- запропонована система моніторингу підприємницької діяльності дозволить неавтономно здійснювати об'єктивне оцінювання тенденцій розвитку фінансового стану підприємства, одержувати інформацію про ситуацію на ринку, його кон'юнктуру та усі його можливі зміни, швидко проводити діагностику фінансового стану підприємства та аналіз найбільш суттєвих факторів, які впливають на ділову активність та стійкість підприємства;

- створення системи антикризового фінансового моніторингу дає можливість якісно оцінити об'єктив-

ні можливості підприємства, підвищити ефективність діяльності підприємства, управляти величиною і структурою капіталу, фінансовими ресурсами і конкурентними перевагами суб'єкта господарювання, забезпечити тим самим його фінансову стабільність;

- професійне застосування інструментарію фінансового моніторингу ділової активності підприємства дозволяє розпізнавати стан об'єкта або ситуації навіть за непрямими ознаками, робить процес прийняття управлінських рішень ефективним.

Отже, покращення та налаштування управління підприємницькою діяльністю можливе через створення відповідної системи фінансового моніторингу, як дієвого інструменту забезпечення активного безперервного контролю за фінансовими параметрами підприємства та прогнозування можливості небезпек у довгостроковому періоді. Сучасні економічні умови спонукають до впровадження оперативного фінансового моніторингу вітчизняними підприємствами на практиці, що дозволяє підвищити гнучкість планування та забезпечити високий рівень управління.

Список використаних джерел

1. Алексеева К.А. Моніторинг зовнішнього середовища підприємства: управлінський аспект / К.А. Алексеева, В.С. Паламарчук // Стратегічні пріоритети в XXI столітті: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., 14-15 лютого 2017 р. – Київ: СПД-ФО Пшонківський О.В., 2017. – 272 с.

2. Бірюкова І.Г. Основні проблеми фінансового моніторингу у протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом / І.Г. Бірюкова // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 1(56). – С. 235–241.

3. Діагностика фінансового стану підприємства в умовах антикризового управління: електронні ресурси в науці, культурі та освіті: (матеріали Наукової конференції) [Електронний ресурс] // Швед В.В., Шибанов А. // Вінницький фінансово-економічний університет, м. Вінниця. Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-shvedvv-shibanov-a-diagnostika-finansovogo-stanu-pidpriemstva-v-umovahantikrizovogo-upravlinnya/>

4. Живко З.Б. Фінансовий моніторинг підприємства: проблеми, безпека і специфіка діяльності / З.Б. Живко // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 93–100.